

Hlavním zdrojem zde představené bibliografie Petra Karlíka je bibliografický přehled sestavený editory jubilejního sborníku *Karlík a továrna na lingvistiku. Prof. Petru Karlíkovi k šedesátým narozeninám* (Brno: Host 2011), Alešem Bičanem, Janem Klaškou, Petrou Macurovou a Janou Zmrzlikovou.

Poděkování

Tato studie vznikla pod záštitou *Střediska pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních* (MSM 0021622435) na Masarykově univerzitě v Brně a díky grantu GAAV č. IAA901640805. Osobně bych rád poděkoval Heleně Karlíkové za důležitá životopisná data, Aleši Bičanovi pak vděčím za jubilentovu bibliografii, která mi byla k dispozici dříve než jubilejní sborník.

Václav Blažek
blazek@phil.muni.cz

Jan Balhar osmdesátiletý

V letošním roce se dožívá významného životního jubilea přední český lingvista, polonista a zeměna dialektolog PhDr. Jan Balhar, CSc.

Narodil se 12. června 1931 ve slezské obci Březová u Vítkova. Po maturitě na opavském gymnáziu vystudoval na filozofické fakultě brněnské univerzity obory český jazyk – polský jazyk. Mezi jeho učitele patřili Adolf Kellner, František Trávníček, Arnošt Lamprecht a Jaroslav Bauer. Po absolutoriu vysoké školy v roce 1956 začal J. Balhar pracovat v brněnském dialektologickém oddělení Ústavu pro jazyk český (tehdejší Československé akademie věd), kde působí dodnes, a v letech 1983–1992 stál v čele dialektologického oddělení. Zde začala i jeho vědecká kariéra, v roce 1961 získal titul CSc.

Životní oblastí Balharova vědeckého zájmu se stala dialektologie. Napsal řadu článků věnovaných slezským dialektům. Zabýval se též složitou problematikou městské mluvy; jí jsou věnovány studie pojednávající o jazykové situaci v Příboře a Opavě. Jako první (spolu s Ladislavem Pallasem) přistoupil k výzkumu jazyka v obci na území osídleném českým obyvatelstvem po roce 1945: popsal stav běžné mluvy v Třemešné. Podrobný výčet jubilentovy publikační činnosti byl uveřejněn při příležitosti jeho 65. narozenin (viz Jan Balhar (*1931): Bibliografie prací za léta 1957–1996. *SPFFBU A* 44, 1996, s. 145–150). Stručná bibliografie dovedená do roku 2002 je součástí díla *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*, ed. Černý J. – Holeš, J., Praha: Libri 2008, s. 40–41. Následující bibliografický přehled shrnuje jeho vědeckou produkci za léta 1997–2010.

J. Balhar hlavní pozornost zaměřil na nářeční syntax. Vedle dílčích syntaktických studií vydal v roce 1974 monografii *Skladba lašských nářečí*. Tato vysoce ceněná práce představuje první popis syntaktického systému dialektů celé nářeční skupiny. Její autor, významný představitel tzv. brněnské syntaktické školy, v ní dospěl k novým poznatkům týkajícím se promluvových faktorů.

Jubilant se také zúčastnil v rámci spolupráce s Institutem slavistiky Univerzity ve Vídni a Rakouské akademie věd výzkumu mluvy vídeňských Čechů. Je spoluautorem poutavé knihy *U nás ve Vídni. Vídeňští Češi vzpomínají* z roku 1999, v níž je vedle popisu běžné mluvy česky mluvících Vídeňanů obsažen i soubor prepisů jejich mluvených projevů. Zde zúročil autorské i redakční zkušenosti, které získal již dříve při přípravě stále užívané příručky *České nářeční texty* (1976). Ta přináší velké množství nářečních ukázek a stručnou, ale výstižnou charakteristiku českých dialektů.

J. Balharovi bylo věnováno již několik jubilejních článků, v nichž byla jeho jazykovědná činnost náležitě zhodnocena (Šlosar, D.: Český dialektolog Jan Balhar. *Naše řeč* 74, 1991, s. 104–105; Fic, K.: Sedmdesát let Jana Balhara. *Naše řeč* 84, 2001, s. 169–170; Šipková, M.: Jubileum Jana

Balhara. *SPFFBU A* 54, 2006, s. 219–220). Zaměříme se proto na některé oblasti, jimž bylo v těchto medailoncích věnováno méně pozornosti. K nim jistě patří mnohaleté vedení jazykové poradny v brněnském dialektologickém oddělení Ústavu pro jazyk český. Tato práce obnáší v případě jubilanta také popularizační publikační činnost (je spoluautorem publikace *O češtině každodenní* z roku 1984), velké množství osobních jazykových konzultací, recenzní činnost (v posledním desetiletí především posuzování oblastních nářečních slovníků), velký počet jazykových korektur jednotlivých statí nebo knih z různých oborů. Zde nelze nepřipomenout jeho rovněž mnohaletou práci v redakční radě časopisu *Naše řeč* a revue Masarykovy univerzity *Universitas*, kde je uznávaným a všestranným recenzentem.

Vedle několik desetiletí trvajícího úspěšného působení dr. Balhara jako externího učitele na pedagogické a filozofické fakultě brněnské univerzity je třeba se zmínit též o jeho činnosti vedoucího a konzultanta disertačních, doktorských a diplomových prací. Tuto práci vykonává dr. Balhar dosud. Pod jeho odborným a pedagogickým vedením vznikly desítky velmi kvalitních prací z oboru dialektologie, z nichž mnohé – zejména práce z nářeční lexikografie – jsou dále využívány při budování databáze pro nářeční slovník v brněnském dialektologickém oddělení.

Jméno Jana Balhara je však spjata především s unikátním dialektologickým dílem – *Českým jazykovým atlasem* (dále *ČJA*). Práce na tomto šestisvazkovém kompendiu ho provázela celým jeho životem. Dr. Balhar patří k několika málo našim dialektologům, kteří se podíleli na všech fázích přípravy tohoto díla: na koncepci *ČJA*, na *Dotazníku pro výzkum českých nářečí* (1964–1965), účastnil se také jako jeden z nejspolehlivějších exploračních výzkumů v 60. a 70. letech 20. století (jeho podíl je jeden z největších, zkoumal v téměř osmdesáti bodech výzkumné sítě na moravském a slezském území a též v obcích s českou emigrací v bývalé Jugoslávii). Stál (zpočátku společně s pražským dialektologem Pavlem Jančákem) v čele autorského kolektivu, který vydal postupně *ČJA 1–5*: 1, 1992 (dotisk 2004), 2, 1997, 3, 1999, 4, 2002, 5, 2005; svazek šestý s názvem *ČJA – Dodatky* je v tisku. Je autorem zhruba čtvrtiny všech map a komentářů. Při této práci J. Balhar prokázal analytické a koncepční myšlení a velké lingvistické znalosti, o které je vždy ochoten se podělit s ostatními spolupracovníky. *ČJA* – nejrozsáhlejší a nejvýznamnější dílo české dialektologie – získalo roku 2008 v soutěži Slovník roku pořádanou Jednotou tlumočnicků a překladatelů cenu poroty za výkladový slovník. Je dílem základního významu nejen pro obor sám, ale i dílem široké působnosti za jeho hranicemi. Udělená cena je mj. i oceněním významného podílu jubilanta na vzniku tohoto kompendia.

Dr. Balharovi přejeme do dalších let především pevné zdraví a mnoho úspěchů při práci na dalším významném dialektologickém projektu, na *Slovníku nářečí českého jazyka*, s jehož přípravou se v dialektologickém oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR v Brně v tomto pro jubilanta tak významném roce započalo. „V něm vidím další stěžejní úkol naší dialektologie,“ napsal jubilant o tomto nářečním slovníku na s. 32 v knize *Rozhovory s českými lingvisty II* (2009).

Tato zpráva vznikla za podpory grantu GA ČR P406/11/1786 *Slovník nářečí českého jazyka*.

Zuzana Hlubinková

Osmdesát pět let Kamila Sedláčka

Není v Česku mnoho specialistů, zabývajících se tibetštinou, a ještě méně je orientalistů, kteří synchronní pohled na jeden jazyk dokáží úspěšně kombinovat s diachronní perspektivou, v níž vidí celou jazykovou rodinu, konkrétně sino-tibetskou. Oba tyto přístupy vynesly Kamilu Sedláčkovi uznání, a to jak v západní, tak východní Evropě. V domácím orientalistickém kontextu zůstává arci téměř neznám (čestnou výjimkou jsou dva Sedláčkovy medailonky od Josefa Kolmaše z *Nového*